

POSTANOWIENIE

6 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

na posiedzeniu niejawnym 6 czerwca 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M. J.
przeciwko G. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w I.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej G. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w I.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 24 sierpnia 2022 r., I ACa 861/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 5400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 24 sierpnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach w punkcie pierwszym (1) oddalił apelację pozwanej "G." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w I. od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z 12 maja 2021 r., w którym Sąd utrzymał w mocy w całości nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany przez Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej w dniu 27 listopada 2018 r. oraz w punkcie drugim (2) orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła strona pozwana, zaskarżając go w całości. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Powołał się na „występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) w zakresie podstawy wskazanej wyżej w pkt I 1 -2 i 4-5 oraz w pkt II” oraz na „oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ §1 pkt 4 k.p.c.) w zakresie podstawy wskazanej wyżej w pkt I 3”.

3. Powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej a także o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.; nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wówczas usprawiedliwione.

5. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na

skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

6. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wchodzi w rachubę w razie powstania poważnych wątpliwości, których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15 oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym (zob. postanowienia SN z 26 października 2021 r., I CSK 266/21 oraz z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21).

7. Odnośnie przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jako przesłanki przyjęcia jej do

rozpoznania, wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienie SN z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

8. Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że skarga kasacyjna strony pozwanej nie zawiera argumentów wystarczających dla uznania, że w sprawie spełniona została przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1 lub 4 k.p.c. uzasadniająca przyjęcie sprawy do rozpoznania.

9. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że skarżący nieprawidłowo formułuje zagadnienia prawne mające stanowić przesłanki kasacyjne w sprawie. Skarżący winien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 maja 2024 r., I CSK 4880/22). Sformułowane zagadnienia winny zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16; z 7 marca 2018 r., III SK 29/17; z 10 maja 2018 r., I CSK 800/17; z 29 grudnia 2022 r. I CSK 1420/22). Skarga kasacyjna nie odpowiada tym wymogom. Skarżący nie formułuje bowiem konkretnych zagadnień prawnych, lecz ogranicza się do stwierdzenia

o występowaniu istotnych zagadnień prawnych w zakresie określonych podstaw kasacyjnych, do których odsyła.

10. Problemy prawne podniesione przez skarżącego dotyczą sytuacji, gdy uprawniony z tytułu prawa pierwokupu wykonuje to prawo, a następnie dochodzi uznania za bezskuteczne postanowienia umowy co do ceny sprzedaży twierdząc, że została zawyżona w celu udaremnienia prawa pierwokupu. Zdaniem Sądu Najwyższego na gruncie przepisu art. 600 § 1 k.c. nie powinno budzić wątpliwości, że w razie wykonania prawa pierwokupu dochodzi do skutku umowa tej samej treści, co umowa zawarta przez zobowiązanego z osobą trzecią, przy czym bezskuteczne względem uprawnionego są jedynie postanowienia umowy mające na celu udaremnienie prawa pierwokupu. Zachodzi zatem możliwość uznania za bezskuteczne względem uprawnionego określonych postanowień umowy, natomiast przytoczona regulacja nie daje podstaw do modyfikacji określonych postanowień umowy. Inną kwestią jest to, czy na gruncie art. 600 § 1 k.c. może dojść do skutku umowa sprzedaży między uprawnionym a zobowiązanym w sytuacji, gdyby za bezskuteczne zostało uznane postanowienie, stanowiące przedmiotowo istotny element umowy tego typu. Niezależnie od powyższego należy zwrócić uwagę, że powyższa kwestia podnoszona przez skarżącego odrywa się od ustaleń faktycznych poczynionych przez sądy orzekające w sprawie, które nie uznały postanowienia warunkowej umowy sprzedaży w zakresie ceny za mające na celu udaremnienie prawa pierwokupu. Należy podkreślić, że Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), co oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość orzeczenia sądu drugiej instancji, polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów, również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 października 2020 r., IV CSK 136/20).

11. Inne kwestie podniesione przez skarżącego (pkt. I, 2 i 4-5 podstaw kasacyjnych) stanowią w istocie zastrzeżenia względem trafności ustaleń i oceny prawnej sądów obu instancji i nie mają cechy uniwersalnych zagadnień prawnych, mogących być przedmiotem rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Ponadto podnoszone przez skarżącego wątpliwości dotyczą ustaleń faktycznych

dokonanych przez sądy orzekające w sprawie. Tymczasem zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest sądem prawa, a nie sądem faktu, i nie dokonuje kontroli prawidłowości oceny dowodów przeprowadzonej przez sąd drugiej instancji, jak również kontroli prawidłowości dokonanych ustaleń faktycznych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 5 stycznia 2011 r., III CSK 72/10).

12. Skarżący w przesłankach kasacyjnych podnosi ponadto kwestię, czy dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 485 § 1 pkt 1 k.p.c. może być akt notarialny. Zagadnienie to nie ma jednak waloru nowości, ponieważ problem ten był już przedmiotem wypowiedzi nie tylko doktryny ale i orzecznictwa (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 7 października 2009 r., III CZP 65/09).

13. W ocenie Sądu Najwyższego skarżący nie wykazał również oczywistego naruszenia art. 65 k.c. Sądy *meriti* dokonały wykładni łączącej strony umowy i przedstawiły w uzasadnieniu przesłanki wnioskowania. Ewentualne wątpliwości co do trafności wykładni nie są natomiast wystarczającą podstawą do uznania oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego oczywiste naruszenie prawa jako przesłanka rozpoznania kasacji ma miejsce wówczas, gdy popełniony przez sąd drugiej instancji błąd w wykładni lub zastosowaniu prawa jest wyraźnie widoczny, bez potrzeby dokonania pogłębionej analizy wchodzących w grę przepisów (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 października 2001 r., I PKN 157/01; z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01; z 28 stycznia 2005 r., III PK 91/04; z 15 marca 2005 r., II PK 282/04). Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego skarga kasacyjna pełni bowiem przede wszystkim funkcję publicznoprawną. Rolą sądu rozpoznającego skargę kasacyjną nie jest zatem korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej sprawie, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 lipca 2014 r., V CSK 643/13; z 27 lutego 2019 r., III UK 180/18; z 20 maja 2020 r., III UK 365/19).

14. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

15. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

16. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. oraz § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[SOP]

[ms]